

Naczelne Dowództwo W. P.
(Sztab Generalny).

Warszawa, d. 26. Marca 1920 r.

296375

10

::
ODDZIAŁ II.
Ew/G. Nr. 12766(II.)

DO

ADJUTANTURY GENERALNEJ.

w B e l w e d e r z e .

Przedkłada się do wiadomości raport Pełnom.
Wojsk. i Morskiego w Londynie Nr.581(tajn.)

1 załącznik.

Za zgodność:
Bołdeskiński

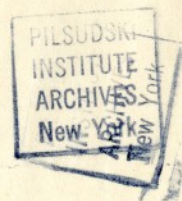
Generał p.o. Szefa Sztabu
H A L L E R m.p.
Generał-pporucznik.

O t r z y m u j ą :

Adjutantura Generalna.
M.S.Wojk.
M.S.Zagranicznych.

WYDZIAŁ DOWÓDZTWA WOJSK POLSKICH
ADJUTANTURA GENERALNA
WARSZAWA

L. Dz. 296375 dnia 29/III 1920 r.
1. załącz. Wydział

Pełnomocnik Wojskowy i Morski

przy Poselstwie Polskiem

w Londynie.

Londyn, dnia 12-go Marca 1920 r.

2, Upper Montague St., W.C.1.

No. 581 / *layr* DC

Naczelnego Dowództwa W.P.

II Oddział Wojskowo-Dyplomatyczny

w Warszawie.

Turecja i
Konstantynopol.

"Council Supreme" zaraz po zebraniu się w Londynie dn. 12-go lutego b.r. przystąpił do obrad nad pokojem z Turcją i losem Konstantynopola. Postanowienie pozostawić Konstantynopol przy Turcji zapadło musiło bez zbędnej dyskusji i wkrótce ogłoszonym zostało w prasie angielskiej. Taki obrót rzeczy spowodowany został względami polityki angielskiej, mającej w tym wypadku głos decydujący:

1° Indje. Przez swoich przedstawicieli w Paryżu i w Londynie Indje niejednokrotnie wypowiedziały się, że pozostawienie Kalifatu w Konstantynopolu jest bezwzględnie życzeniem siedemdziesięciu milionów tamtejszej ludności Mahometańskiej. Niekiedy, gdy tak techniczne siły jak i moralna powaga Aliantów po wygranej wojnie były ogromne, łatwym było wydalenie Turków z Konstantynopola. Obecnie, gdy blisko miljon wojska Indyjskiego, użytego w wojnie światowej i świadomego swej roli, powróciło do swego kraju, wystąpienie przeciw tak jasno wypowiedzianemu zdaniu byłoby dla Rządu Wielkiej Brytanji nadzwyczajnie niefortunne. Ten ostatni punkt podniesiony został specjalnie przez Lloyd George'a w mowie jego w Parlamencie dn. 26-go lutego r.b.

2° Polityka Sowietów rosyjskich na Wschodzie
dla Anglii źródłem coraz większego niepok

RODZSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Przypisywane Leninowi wyrażenie, że "droga do Londynu prowadzi przez Indje", smaczne jest powszechnie i wątpliwości nie ulega, że obawa bliźszego porozumienia między Bolszewikami a Paucislamizmem jest dla Anglików jednym z najważniejszych momentów politycznych obecnej chwili. Foreign Office specjalnie polecała zagranicznym placówkom przesyłać w tej sprawie informacje. W powyższych okolicznościach wypowiedzenie się Sheikh-ul-Islam przeciwko zasadzie bolszewizmu i deklaracja /w prasie angielskiej komentowana/, że nigdy Mahometanizm nie wspólnego z bolszewizmem mieć nie będzie, służył w charakterystyczny sposób do zwrotu w polityce angielskiej co do Konstantynopola. Wypływa mianowicie fakt oficjalnie niepotwierdzony, ale uważany za niewątpliwy, że Anglja zgodziła się na pozostawienie Turkom Konstantynopola pod warunkiem, że Islam odgrodzi się zupełnie od Sowietów i zabezpieczy w ten sposób Indje, Egipt i resztę Wschodu angielskiego od napora Bolszewizmu. Tem się tłumaczy spieszne ogłoszenie decyzji Conseil Supreme przez angielskiego admirała de Robeck w Konstantynopolu i przez Lorda Chelmsford /Wice-Kröla/ w Indjach - ogłoszenie, które niemiernie dziś utrudniłoby zasadnicze zaimy.

3° Nakoniec jeszcze jeden argument został wysunięty przez Lloyd George'a we wspomnianej mowie z 26 b.m., mianowicie, że pozostawienie Turków - oczywiście rozbrojonych - w Konstantynopolu ułatwi wywieranie na nich nacisku w razie potrzeby. Turcja będzie pozbawioną floty i wszelkich fortyfikacji, więc państwo sprzymierzone, strzegące cieśniny Barmalską, będą mogły w każdej chwili zmusić Turków do posłuszeństwa w razie ekscesów nad Armeńczykami itp.

Taka akcja przy odrzuceniu zupełnem Turków do
Anatolji byłaby utrudniająca.

Ogół społeczeństwa angielskiego przyjął decyzję
o Konstantynopolu raczej niechętnie. Prasa zapre-
testowała /prócz Lewicowej/, w parlamencie posypały
się interpelacje, i w ciągu kilku dni Izba Gmin
rozdzieliła się na dwa obozy - jeden za Rządem -
drugi, pod przewodnictwem Lorda Roberta Cecil'a,
za zmianę dotyczącą decyzji. Na walnej dyskusji
w Parlamencie po stronie Rządu wygłosili mowy:
Lloyd George i Bonar Law, przeciwko decyzji Rządu -
Lord Robert Cecil. Mimo silnej opozycji szala prze-
chyliła się na korzyść Rządu i argumenty Lloyd'a
George'a okazały się przekonujące. Interesującym
jest, że podział w tej sprawie nie nastąpił według
partji politycznych: po stronie Cecil'a znaleźli
się członkowie Koalicji i vice versa. Świat
naukowy i uniwersytety wystąpiły z apelem przeciw
pozostawieniu Turków w Konstantynopolu. Labour
Party, pragnąca widocznie wziąć czynniejszy udział
w zagranicznej polityce, ogłosiła deklarację o
swojem stanowisku wobec Kalifatu i wobec postawy
Mahometan indyjskich. Z deklaracji wnioskować
można, że Labour Party jest za pozostawieniem
Turków w Konstantynopolu, o ile to nie wyklucza
międzynarodowej kontroli nad Dardanelami pod egidą
Ligi Narodów.

Ważnaczyć należy, iż pozostawienie Konstantyno-
pola Turkom i jednoczesna kontrola cieśniny przez
mocarstwa sprzymierzone /głównie Anglię/ bezwarun-
kowo będzie związane z ograniczeniem wolności eko-
nomicznej państw, dla których Dardanele są wylotem
niezbędnym. W taki sposób sprawy narodowościowo-

ekonomiczne centralnej i wschodniej Europy będą przyniesione w ofierze korzyściom Imperjum Brytyjskiego, dla którego spokój na Wschodzie jest warunkiem bytu.

Jednakże rzeź Armenów dokonana w ostatnich czasach przez Turków, dodała nowej siły protestom przeciwko decyzji Rady Najwyższej pozostawienia Konstantynopola przy Turcji. Prasa także podjęła kampanję przeciwko Turcji, podając często przesadzane informacje o okrucieństwach tureckich i groźnej postawie rozsądnych Turków. Rząd spiesznie wysłał do Turcji znaczne siły morską.

Zamiekną jest mowa Lorda Curson'a, Ministra Spraw Zagranicznych, wygłoszona wczoraj 11-go marca w Parlamencie. W mowie tej Lord Curson dał do zrozumienia, iż w niedawnej rzezi Armenów w ^{Cy} Galiacji udział rządu tureckiego nie jest wykluczony, gdyż ostatni znajdują się w ciągłej komunikacji z siłami nacjonalistycznymi w Malej Azji. Zaznaczył, iż w Konstantynopolu wzrasta duch arogancji i postanowienie niedopuszczenia do wykonania traktatu pokojowego; tylko energiczny nacisk wywarty w Konstantynopolu może zahamować burzę.

Wroga względem Turcji postawa Stanów Zjednoczonych Ameryki też przyczynia się do bardziej energicznego wystąpienia rządu angielskiego przeciwko Turcji.

W taki sposób w ostatnich chwilach rząd angielski skłonny jest zmienić swą zbyt łagodną w kwestji tureckiej politykę.

Z innej zaś strony odbywająca się obecnie konferencja Rady Głównej Mahometan Indyjskich, mająca przedsięwziąć dość burzliwy, grozi zerwaniem mahometan z Rządem angielskim, gdyżby Konstantynopol był

odebrany od Turcji. Okoliczność ta dodaje otuchy sferom rządowym tureckim.

Wobec tego trudno przewidzieć, jak zostanie ostatecznie zdecydowaną kwestja Konstantynopola. Przypuszczać jednak można, iż skończy się na kompromisie: Turcy pozostaną w Konstantynopolu, lecz pod ściślejszą i surowszą kontrolą Aliantów.

Rumunja a Polska.

8-go marca odbyła się konferencja Księcia Sapiehy z premierem rumuńskim Vaj-Vojvadem o charakterze nadzwyczaj serdecznym. Vaj-Vojved zaznaczył konieczność bliższego porozumienia się Rumunji z Polską w obec silnego nacisku, wywieranego na oba państwa przez Ententę celem zawarcia pokoju z Rosją Sowietów. Wobec tego iż Anglja i Francja nie życzą sobie, by konferencja pokojowa tych państw z bolszewikami odbyła się na terenie angielskim lub francuskim, Vaj-Vojved zaproponował jako miejsce konferencji Warszawę. Gdyby zaś Bolszewicy na Warszawę się nie zgodzili, Vaj-Vojved proponuje Kopenhagę i prosi o odpowiedź w tej mierze Rządu Polskiego.

Prócz tego VAJ-Vojved oświadczył, że Rumunja będzie popierała ideję Ukrainy niezależnej, obejmującej całe południe Rosji, pod praskim protektoratem Polski.

Powyższe wiadomości są ściśle tajne.

Włochy.

Dowiadując z różnych źródeł, iż na konferencji pokojowej w Londynie, Mitti wywierał szczególny nacisk na konferencję, celem uznania Rządu Sowietów w Rosji. Trzymaczy się to chęcią wzmocnienia swego stanowiska we Włoszech, gdyż powatający tam pod wpływem Watykanu projekt porozumienia się katolików

z socjalistami mógłby spowodować obalenie rządu obecnego.

Litwa.

Pomoc finansowo-ekonomiczna Anglii względem Litwy realizuje się w postaci umowy pewnego konsorcjum finansowego angielskiego z Litwą i Lotwą. Kombinacja ta oddaje zupełnie Litwę i Lotwę ekonomicznie w ręce tego konsorcjum.

Labour Party.

W ostatnich czasach Poselstwo Polskie w Londynie otrzymało szereg listów od zarządów poszczególnych związków robotniczych, z rezolucjami mityngowymi. Rezolucje te uchwalają zwrócenie się do Posła w celu zakomunikowania Rządowi Polskiemu żądania związków, by Polska zaprzestala akcji agresywnej przeciwko Rosji Sowieckiej i cofnęła swe wojska z terytorjum rosyjskiego, grożąc w razie odmowy, użyciem wszelkich środków nacisku na rząd angielski, by ten ostatni odmówił Polsce wszelkiej pomocy. Rezolucje zaznaczają również, iż związki robotnicze będą się sprzeciwiały zawarciu wszelkiego porozumienia między Anglią a Polską, związanego z krzywdą dla Rosji.

Cópis jednego z takich listów załączam.

Szereg podobnych listów otrzymała też Ambasada Francuska. Związki grożą, że w razie dalszego popierania Polskiej polityki imperjalistycznej przez Francję, będą wszelkimi siłami przeszkadzały porozumieniu między Anglią i Francją.

Poselstwo jednak na te listy nie reagują, gdyż są wyrazem skrajnego lewego skrzydła partji robotniczej /w której utworzył się "Hands down from Russia Committee"/, które to skrzydło coraz to traci na wpływach i popularności.

Jaskrawym dowodem zaniku skrajnych rewolucyjnych prądów wśród masy robotniczej służy uchwała uchwała Kongresu Związków Zawodowych przeciwko tak zwanej "direct action" a powzięta ogromną większością głosów prawie że czterokrotną. Fakt ten jest tem bardziej znamienity, iż parę dni przed tem związek górników /kopalń węgla/ uchwalił "direct action", i sprawa ta miała być ostatecznie zdecydowaną na ogólnym kongresie wszystkich związków.

W. K. K.

KONTR-ADMIRAL W.P.